

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Lärarnas språkkontakter på ett tvåspråkigt gymnasiecampus

Hansell, Katri; Pörn, Michaela; Heittola, Sanna

Published in:

Työelämän viestintä, Arbetslivskommunikation, Workplace Communication, Kommunikation im Berufsleben.

Publicerad: 01/01/2018

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Hansell, K., Pörn, M., & Heittola, S. (2018). Lärarnas språkkontakter på ett tvåspråkigt gymnasiecampus. In L. Kääntä, M. Enell-Nilsson, & N. Keng (Eds.), *Työelämän viestintä, Arbetslivskommunikation, Workplace Communication, Kommunikation im Berufsleben*. (pp. 11–22). VAKKI Publications 9. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020102788462>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Lärarnas språkkontakter på ett tvåspråkigt gymnasiecampus

Katri Hansell & Michaela Pörn
Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier
Åbo Akademi

Sanna Heittola
Språkcentret Linginno
Vasa universitet

Keskustelussa kaksikielisistä kouluista ja kieliryhmien välisestä yhteistyöstä mainitaan usein samoissa tiloissa sijaitsevat suomen- ja ruotsinkieliset koulut, ns. kieliparikoulut, joiden katsotaan lisäävän kontakteja toiseen kotimaiseen kieleen. Keskustelu ja tutkimus tilojen jakamisen vaikutuksesta ovat keskittyneet lähes yksinomaan opiskelijoihin. Aiempi tutkimus on osoittanut, että kontaktien luominen kieliryhmien välille vaatii tietoisia toimia koulujen johdolta ja henkilökunnalta. Opettajien kontakteja toiseen kieliryhmään tai toiseen kotimaiseen kieleen työpaikallaan ei ole juuri tutkittu. Tässä artikkelissa tarkastelemme tilojen jakamisen vaikutusta opettajien kontakteihin toiseen kotimaiseen kieleen kaksikielisellä lukiokampuksella. Tarkastelemme kyselytutkimuksen avulla opettajien itseraportoituja kontakteja toiseen kotimaiseen kieleen syksyllä 2012 koulujen ensimmäisen kokonaisen yhteisen lukuvuoden alkaessa ja uudestaan syksyllä 2014. Tarkastelemme opettajien vastauksia (n=63) liittyen heidän kontakteihinsa toisen kotimaisen kielen kanssa työssä ja työpaikalla ja vertaamme tuloksia samoissa kouluissa tehtyyn vastaavaan kyselyyn opiskelijoiden parissa. Tulokset osoittavat, että opettajien kontaktit toiseen kotimaiseen kieleen lisääntyvät opiskelijoita enemmän koulujen jakaessa samat tilat ja että ruotsinkielisen koulun opettajat raportoivat enemmän kontakteja suomen kieleen kuin suomenkielisen koulun opettajat ruotsin kieleen.

Nyckelord: andra inhemska språket, lärare, samlokaliserade skolor, språk i arbetskontext, språkkontakter

1 Bakgrund och syfte

Samlokaliserade finska och svenska skolor i Finland har under de senaste åren varit föremål för ett antal studier. I de tidigare studierna har fokus främst varit på studerandenas och elevernas språkanvändning och språkkontakter eller på olika didaktiska lösningar för samarbete mellan språkgrupperna (t.ex. Helakorpi, Ahlbom, From, Pörn, Sahlström & Slotte-Lüttge 2013; Sahlström, From & Slotte-Lüttge 2013; Hansell & Pilke 2016; Hansell, Pörn, Engberg & Heittola 2016; Löf, Koskinen, Pörn, Hansell, Korhonen & Engberg 2016). Det är dock inte endast studerande och elever som tillbringar en stor del av sin vardag i skolan. Lärarnas arbetsmiljö och språkkontakter påverkas också av samlokaliseringar. Lärarnas åsikter om och erfarenheter av samlokaliserade skolor har kartlagts bl.a. vid de tvåspråkiga gymnasiecampusen i Vasa (Pilke & Vik 2013) och i Jakobstad (Kajander, Alanen, Dufva & Kotkavuori 2015). Lärarnas kontakter med det andra språket och den andra språkgruppen eller deras språkbruk i arbetet har däremot inte granskats lika omfattande som studerandenas. I denna artikel fokuserar vi på lärarnas självrapporterade kontakter med det andra inhemska språket på arbetet vid ett tvåspråkigt gymnasiecampus i Vasa.

Det tvåspråkiga gymnasiecampuset Campus Lykeion grundades i samband med samlokaliseringen av Vaasan lyseon lukio och Vasa gymnasium i början av året 2012, som det första tvåspråkiga gymnasiecampuset i Finland. För campuset utarbetades en egen strategi, den s.k. *Vasamodellen* där det centrala är i) att erbjuda språköverskridande lärandemiljöer där lärande sker naturligt på båda språken, ii) fostran till tolerans och respekt för olika språk och kulturer samtidigt som betydelsen av den egna identiteten betonas, iii) utvecklande av kommunikativa färdigheter och iv) en positiv inställning till två- och flerspråkighet (Pilke & Vik 2013; Hansell & Pilke 2016: 25). I samband med denna samlokalisering har man kartlagt bl.a. studerandes kontakt med det andra inhemska språket (Hansell m.fl. 2016) samt studerandenas och lärarnas åsikter och syn på strategin och hur den förverkligas i deras vardag på campuset (Pilke & Vik 2013, 2015).

Syftet med artikeln är att kartlägga lärarnas självrapporterade kontakter med det andra inhemska språket i arbetet på ett tvåspråkigt gymnasiecampus i början av samlokaliseringen (2012) och att följa upp kontakterna två år senare (2014) då samlokaliseringen blivit mer bekant för lärarna och samarbetet redan börjat ta form och till vissa delar etablerats. Resultaten jämförs med motsvarande studie bland studerande (Hansell m.fl. 2016).

2 Samlokaliserade skolor i Finland

Under de senaste åren har samlokaliserade skolor med finska respektive svenska som administrations- och undervisningsspråk diskuterats parallellt med debatten om tvåspråkiga skolor i Finland. Studier i denna debatt (t.ex. Slotte-Lüttge, Sahlström, Hummelstedt, Rusk & Grönberg 2010; Karjalainen & Pilke 2012; Boyd & Palviainen 2015) visar att i argumentationen för tvåspråkiga lösningar såsom samlokaliserade skolor lyfter man ofta fram möjligheter att skapa en naturlig kontakt mellan språkgrupperna och därmed ge eleverna och studerandena möjlighet till autentiska språkanvändnings- och lärandesituationer. Tvåspråkiga lösningar inom undervisningen och i form av gemensamma utrymmen och mer informella kontakter utanför lektionstid ses alltså som en möjlighet till ett ömsesidigt språklärande för både finsk- och svenskspråkiga. I argumentationen mot tvåspråkiga lösningar betonas hotet mot den svenska skolan och rädslan för att svenskan som minoritetsspråk marginaliseras och att svenskspråkiga i allt högre grad börjar använda majoritetsspråket finska. Betydelsen av skolan som ett viktigt svenskt rum, speciellt på finskdominerade orter, poängteras starkt av motståndarna till tvåspråkiga lösningar (Karjalainen & Pilke 2012: 66; Slotte-Lüttge, From & Sahlström 2013: 234ff., jfr även Slotte & Forsman 2017: 15f.). Det gemensamma för olika åsikter och bidrag till debatten om tvåspråkiga skollösningar är ändå en positiv inställning till två- och flerspråkighet (Slotte-Lüttge m.fl. 2013: 241; Boyd & Palviainen 2015: 82f.). Även i de inlägg som argumenterar mot tvåspråkiga lösningar, diskuteras ändå ofta olika sätt att stöda elevernas språklärande och man ställer sig positivt till samarbete över språkgränsen. (Slotte-Lüttge m.fl. 2013: 234–241).

Det finns ett relativt stort antal samlokaliserade grundskolor i Finland, uppskattningsvis kring 50–60 (Helakorpi m.fl. 2013: 119; Kajander m.fl. 2015: 144). Däremot finns det endast två samlokaliserade gymnasiecampus. Graden av samarbete och kontakt mellan språkgrupperna varierar mycket i olika samlokaliserade skolor. En del av de skolor som delar lokaler har nästintill inget samarbete över språkgränsen eller kontakt med varandra. Detta kan även gälla i informella situationer utanför lektionstid om skolorna har olika mat- och rasttider (Helakorpi m.fl. 2013; Sahlström m.fl. 2013; Kajander m.fl. 2015). En del skolor bedriver dock ett aktivt och systematiskt samarbete som skapar kontakter mellan elever och lärare över språkgränsen, exempelvis genom att ordna delar av undervisningen i språkligt blandade grupper (Helakorpi m.fl. 2013; Sahlström m.fl. 2013). Det aktuella campuset för vår studie har i sin strategi som målsättning ett aktivt och systematiskt samarbete över språkgränsen (Pilke & Vik 2013, 2015). Detta skapar goda förutsättningar för såväl studerandenas som lärarnas kontakter med den andra språkgruppen och det andra inhemska språket.

Hansell m.fl. (2016) har undersökt studerandenas kontakter med det andra inhemska språket vid Campus Lykeion bland de studerande som började vid gymnasiet på hösten 2012, med uppföljning i slutet av höstterminen 2014, d.v.s. deras tredje läsår vid gymnasiet. Studien visar ingen markant ökning av språkkontakten hos någondera språkgruppen. På lektionstid har kontakten med kompisar t.o.m. minskat bland de svenskspråkiga studerandena. De svenskspråkiga studerandena har mer kontakt med finskan än de finskspråkiga har med svenskan, men samlokaliseringen verkar inte leda till någon systematisk övergång till någotdera språket eller domänförluster för någondera språkgruppen.

I tidigare forskning om samlokaliserade skolor har man främst fokuserat på strategiarbetet, samarbetsformerna och -modellerna, elevers och studerandes interaktion i skolkontext samt på studerandenas och lärarnas åsikter om och erfarenheter av samlokaliseringen. Däremot finns det inga tidigare studier om hur samlokaliserade skolor som flerspråkiga arbetsplatser inverkar på lärarnas kontakter med det andra inhemska språket. Enligt Kajander m.fl. (2015: 154) önskar studerande att lärarna ska föregå med gott exempel då det gäller att skapa kontakter mellan språkgrupperna. Då det gäller undervisningssamarbete är lärarnas roll även mer betydande än i mer informella sammanhang eftersom lärarna är ansvariga för planering och genomförande av undervisningen. Därmed inverkar lärarnas språkkontakter även på hela skolan som ett potentiellt forum för samarbete och samförstånd mellan språkgrupperna.

3 Material och metod

Materialet för studien har samlats in i form av enkäter i det tvåspråkiga gymnasiecampuset Campus Lykeion i Vasa under två olika omgångar, hösten 2012 och hösten 2014. Det finskspråkiga Vaasan lyseon lukio och det svenskspråkiga Vasa gymnasium samlokaliseras i januari 2012. Studiens material består av totalt 63 lärarenkäter både i det svensk-

och i det finskspråkiga gymnasiet. De första enkäterna samlades in i början av höstterminen 2012 då det första läsåret vid det gemensamma campuset började. De uppföljande enkäterna samlades in i slutet av höstterminen 2014, dvs. i slutet av gymnasietiden för den första årskullen studerande som gått hela sin gymnasietid vid det tvåspråkiga campuset, och då skolorna funnits vid samma campus i sammanlagt sex terminer.

Enkäten består av bakgrundsfrågor om bl.a. respondenternas språkliga bakgrund samt av 22 delfrågor om lärarnas kontakt med och användning av det andra inhemska språket i arbetet, på fritiden och i media. Alla delfrågor svarar på frågan *I vilken mån använder du eller kommer i kontakt med det andra inhemska språket i följande situationer?* gällande olika kontexter, situationer eller personer. I denna studie fokuserar vi speciellt på språkkontakterna i arbetet, vilket omfattar fyra delfrågor: i) *med kollegor*, ii) *med annan skolpersonal (städ- eller kökspersonal, vaktmästare etc.)*, iii) *med studerande från VG*, iv) *med studerande från Lyska* (en benämning på den finskspråkiga skolan, som används allmänt bland personalen och studerandena). Lärarna har rapporterat sin kontakt med det andra inhemska språket enligt svarsalternativen *ej aktuellt–aldrig–sällan–ibland–ofta*.

Sammanlagt omfattar enkätaterialet 63 svar (se tabell 1). Materialet från första omgången omfattar totalt 28 lärarenkäter, 16 av lärare vid det finskspråkiga gymnasiet och 12 av lärare vid det svenskspråkiga gymnasiet. Det totala antalet svar på den uppföljande enkäten är något högre, 35, då antalet respondenter vid det finskspråkiga gymnasiet är 21 och antalet respondenter vid det svenskspråkiga gymnasiet 14. Vid tidpunkten för enkätstudien arbetade sammanlagt under 20 lärare vid det svenskspråkiga gymnasiet och ca 60 lärare vid det finskspråkiga gymnasiet, vilket betyder att svarsprocenten har varit betydligt högre bland lärare i den svenskspråkiga skolan.

Tabell 1. Enkätsvaren enligt skola och år

	2012	2014	Totalt
Finska skolan	16	21	37
Svenska skolan	12	14	26
Totalt	28	35	63

Vi gör en deskriptiv statistisk analys av lärarnas kontakt med det andra inhemska språket i arbetet, där vi beskriver situationen i vardera språkgruppen 2012 respektive 2014. I analysen används alla svar från respondenter från bägge skolor (n=63). Vi beskriver läget bland bägge skolornas lärare 2012 och 2014 som grupper för att kunna jämföra kontakten med det andra inhemska språket bland lärare i den finskspråkiga respektive den svenskspråkiga skolan. Detta ger en närmare inblick i hur skolan som arbetsplats språkligt ser ut för lärarna med hänsyn till de inhemska språken. I analysen tar vi hänsyn till alla enkät svar från både 2012 och 2014, även de respondenter som endast svarat någotdera året. På grund av ett relativt lågt antal respondenter som svarat både 2012 och 2014 och en låg svarsprocent bland det finskspråkiga gymnasiet lärare diskuterar vi en eventuell ändring

i lärarnas språkkontakter på gruppnivå i stället för att göra en statistisk analys av ändringen bland de individuella lärare som svarat på frågorna båda omgångarna. Eftersom syftet med artikeln är att beskriva hur samlokaliserade skolor som arbetsplats inverkar på lärarnas kontakter med det andra inhemska språket i allmänhet, är det mer relevant att studera fenomenet på gruppnivå istället för eventuella ändringar på individnivå.

I den kvantitativa delen av studien har vi analyserat enkätmaterialen med hjälp av programmet SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). Enkätsvaren har matats in i SPSS för hand och programmet har använts för att räkna hur stor andel av respondenterna som har svarat på de olika svarsalternativen. I redogörelsen för procentandelar används valid procent, som innehåller procentuella fördelningar endast bland de som svarat på den aktuella frågan. Både den statistiska analysen av ändringar i språkkontakter och jämförelsen mellan språkgrupperna har gjorts med hjälp av Mann Whitney U-test och som gräns för statistisk signifikans används 10 %, dvs. 0,1. I den statistiska jämförelsen har svarsalternativet *ej aktuellt* utelämnats.

4 Lärarnas språkkontakter på ett tvåspråkigt gymnasiecampus

I detta kapitel behandlas lärarnas språkkontakter vid ett tvåspråkigt gymnasiecampus. Resultaten redovisas i tabeller där svaren för lärarna i den finsk- respektive svenskspråkiga skolan presenteras separat, vilket möjliggör jämförelser mellan språkgrupperna. I kartläggningen har vi frågat lärarna hur ofta de kommer i kontakt med eller använder det andra inhemska språket i arbetet på det tvåspråkiga gymnasiecampuset.

En statistisk analys av de tre domänerna *arbete*, *fritid* och *media* samt av de enskilda delfrågorna visar att det finns tydliga skillnader i kontakten med det andra inhemska språket mellan språkgrupperna. I alla tre domäner som helheter, och i de flesta delfrågorna, finns det markanta skillnader mellan språkgrupperna på så sätt att de svenskspråkiga har mer kontakt med finska än de finskspråkiga har med svenska. Detta kan anses förväntat eftersom minoritetsspråkgrupperna i allmänhet kommer i kontakt med majoritetsspråket oftare än majoritetsspråkgruppen kommer i kontakt med minoritetsspråket. Eftersom materialet är tämligen begränsat och det kan vara olika lärare som besvarat enkäten 2012 respektive 2014, kommer vi i fortsättningen inte att fokusera på statistiskt signifikanta skillnader eller ändringar utan beskriva situationen bland lärare vid de två skolorna 2012 och 2014 och diskutera tendenser som svaren pekar på.

Eftersom syftet med denna studie är att öka kunskapen om hur samlokaliseringen påverkar lärarnas språkkontakter i skolan där de arbetar, fokuserar vi här efter endast på domänen *arbete*. Den omfattar lärarnas kontakter med olika personer under skoldagen: med lärarkollegor, med annan skolpersonal samt med studerande i den egna och i den andra skolan. Sammanlagt omfattar domänen fyra delfrågor som diskuteras närmare i tabellerna 3–6 medan tabell 2 ger en helhetsbild av svaren gällande domänen *arbete*.

Tabell 2. Lärarnas kontakt med det andra inhemska språket i arbete 2012 och 2014
Andelen anges i procent med saknade värden borttagna (valid %). Fi = lärare vid det finskspråkiga gymnasiet, Sv = lärare vid det svenskspråkiga gymnasiet.

	2012		2014	
	Fi (n=16)	Sv (n=12)	Fi (n=21)	Sv (n=14)
Ofta	0	0	0	7,1
Ibland	12,5	41,7	23,8	64,3
Sällan	43,8	50,0	52,4	28,6
Aldrig	43,8	8,3	23,8	0
Ej aktuellt	0	0	0	0

Lärarnas kontakt med det andra inhemska språket i arbete har ökat i bägge språkgrupperna från 2012 till 2014. Speciellt andelen lärare som *aldrig* kommer i kontakt med det andra inhemska språket har minskat, vid den finska skolan med 20 procentenheter från över 40 % till dryga 20 % och i den svenska skolan från drygt 8 % hösten 2012 till 0 % hösten 2014. En tolkning av detta resultat är att de medvetna åtgärder som genomförts i skolorna för att öka samarbetet mellan skolorna, och också mellan de enskilda lärarna i olika ämnen, fungerar och att samarbetet syns i lärarnas kontakter med den andra språkgruppen. Lärarna har bl.a. uppmuntrats att ordna gemensamma delmoment, s.k. ”bilingual classes” i sina kurser och skolorna har organiserat olika gemensamma temadagar där lärarna aktivt deltar (se Hansell & Pilke 2016: 27f.). Lärarna i det svenska gymnasiet kommer betydligt oftare i kontakt med finskan både 2012 och 2014 än deras kollegor i den finska skolan med svenskan. Detta överensstämmer med resultaten av studerandenas kontakt med det andra inhemska språket i skolan (Hansell m.fl. 2016), dvs. att den svenska språkgruppen har mer kontakt med finskan än vice versa. En förklaring till att svenskspråkiga oftare kommer i kontakt med finskan än finskspråkiga med svenskan på det tvåspråkiga gymnasiecampuset kan vara skolornas olika storlek: det finska gymnasiet har ca 60 lärare och över 800 studerande medan det svenska gymnasiet har under 20 lärare och ca 150 studerande (Hansell m.fl. 2016: 203). Detta kan innebära att det finns fler affordanser till kontakt med finskan än till kontakt med svenskan.

Domänen arbete har vidare delats in i fyra delfrågor (se kap. 3). Den första delfrågan under (tabell 3) handlar om kontakt med det andra inhemska språket med kollegor:

Tabell 3. Lärarnas kontakt med det andra inhemska språket med kollegor 2012 och 2014
Andelen anges i procent med saknade värden borttagna (valid %). Fi = lärare vid det finskspråkiga gymnasiet, Sv = lärare vid det svenskspråkiga gymnasiet.

	2012		2014	
	Fi (n=16)	Sv (n=12)	Fi (n=21)	Sv (n=14)
Ofta	12,5	16,7	28,6	28,6
Ibland	37,5	75,0	23,8	71,4
Sällan	37,5	8,3	47,6	0
Aldrig	12,5	0	0	0
Ej aktuellt	0	0	0	0

Lärarna i den svenska skolan kommer oftare i kontakt med finskan i umgänge med kollegorna än lärare i den finska skolan kommer i kontakt med svenskan. En naturlig orsak till detta är att det finns över tre gånger fler lärare i den finska skolan än i den svenska, och således är de finskspråkiga kollegorna flera. Det sker en ökning i kontakten från hösten 2012 då skolorna funnits under samma tak drygt en termin till hösten 2014 då de varit samlokaliserade nästan i fem terminer. Skolorna har sina egna lärarrum och kafferum, men kafferummen är kopplade till varandra med en korridor mellan dem. Därmed finns det rent fysiskt möjlighet både till umgänge över språkgränsen och till att hålla sig bland kollegorna i den egna skolan. År 2014 anger ingen i någondera språkgruppen att de *aldrig* kommer i kontakt med det andra inhemska språket då 12,5 % av den finska skolans lärare 2012 valde detta svarsalternativ. Samtidigt har andelen som valt svarsalternativet *ofta* ökat med 16 procentenheter bland de finskspråkiga och med 12 procentenheter bland de svenskspråkiga lärarna. De vanligaste svaren bland lärare i den svenska skolan är *ibland* och bland lärare i den finska skolan *sällan* (2012 även *ibland*). Variationen mellan lärarnas språkkontakter kan exempelvis bero på hur aktivt de varit delaktiga i skolans tvåspråkiga verksamhet, antingen i undervisningssamarbete såsom s.k. bilingual classes och klasstandem där lärare från de olika skolorna tillsammans planerar (en del av) undervisningen inom vissa kurser, eller i att arrangera icke-kursbunden tvåspråkig verksamhet såsom olika temadagar, evenemang och resor (se Hansell & Pilke 2016: 28).

Den andra delfrågan handlar om lärarnas kontakt med det andra inhemska språket med annan skolpersonal än lärare, exempelvis administrativ personal, köks- och städpersonal. I kontakten med det andra inhemska språket i umgänge med annan skolpersonal finns mycket märkbara skillnader mellan språkgrupperna. Dessa kontakter redovisas i tabell 4:

Tabell 4. Lärarnas kontakt med det andra inhemska språket med annan skolpersonal 2012 och 2014

Andelen anges i procent med saknade värden borttagna (valid %). Fi = lärare vid det finskspråkiga gymnasiet, Sv = lärare vid det svenskspråkiga gymnasiet.

	2012		2014	
	Fi (n=16)	Sv (n=12)	Fi (n=21)	Sv (n=14)
Ofta	0	41,7	0	64,3
Ibland	0	58,3	5,4	35,7
Sällan	31,3	0	52,4	0
Aldrig	68,8	0	38,1	0
Ej aktuellt	0	0	0	0

Lärarna i den svenska skolan kommer betydligt oftare i kontakt med finska med annan skolpersonal än lärarna i den finska skolan med svenska. Hösten 2012 rapporterar alla lärare i den finska skolan att de *aldrig* (68,8 %) eller *sällan* (31,3 %) kommer i kontakt med svenskan medan alla i den svenska skolan anger att de *ibland* (58,3 %) eller *ofta* (41,7 %) kommer i kontakt med finska. Hösten 2014 har kontakten med det andra inhemska språket ökat något i bägge språkgrupperna. Det vanligaste svarsalternativet för lärarna i den finska skolan är *sällan* (52,4 %) men fortfarande är det endast 5,4 % av dem

som svarat *ibland* och ingen som *ofta* kommer i kontakt med svenskan. Av lärarna i den svenska skolan kommer nästan två tredjedelar (64,3 %) *ofta* och en tredjedel (35,7 %) *ibland* i kontakt med finskan medan ingen har svarat *sällan* eller *ibland*. Mönstret bland studerande är liknande då över hälften av de svenskspråkiga anger att de 2014 *ibland* eller *ofta* kommer i kontakt med finska med annan skolpersonal medan över 80 % av de finskspråkiga anger att de *aldrig* kommer i kontakt med svenska med annan skolpersonal (Hansell m.fl. 2016: 211f.). Resultaten tyder på att annan skolpersonal till övervägande del använder finska. Detta kan delvis förklaras med skolornas olika storlek, att den större finska skolan skapar mer möjligheter till och behov av att använda finska, samt att det i en stad med finsk majoritet kan vara lättare att hitta finskspråkig personal.

En stor del av lärarnas interaktion och kontakter i arbetet sker med studerande, både under lektionerna och under rasterna, i mer eller mindre officiella sammanhang. Vilket/vilka språk som används i dessa sammanhang beror på lärares och studerandes språkliga bakgrund och kunskaper, men också på andra faktorer såsom undervisnings- och administrationsspråket och på ärendets natur. Exempelvis kan privata och känsliga ärenden hanteras på ett annat språk än skolspråket om studeranden så önskar, även om kontakten mellan läraren och studeranden annars främst skulle ske på skolspråket. Lärarnas kontakter med det andra inhemska språket med den egna skolans studerande framgår av tabell 5.

Tabell 5. Lärarnas kontakt med det andra inhemska språket med studerande vid det egna gymnasiet 2012 och 2014

Andelen anges i procent med saknade värden borttagna (valid %). Fi = lärare vid det finskspråkiga gymnasiet, Sv = lärare vid det svenskspråkiga gymnasiet.

	2012		2014	
	Fi (n=16)	Sv (n=12)	Fi (n=21)	Sv (n=14)
Ofta	18,8	25,0	14,3	21,4
Ibland	0	0	9,5	0
Sällan	37,5	25,0	33,3	28,6
Aldrig	43,8	41,7	42,9	42,9
Ej aktuellt	0	8,3	0	7,1

Kontakt med det andra inhemska språket i umgänge med studerandena vid den egna skolan är tämligen sällsynt. Det vanligaste svaret (dryga 40 %) bland lärare i bägge skolorna både 2012 och 2014 är att de *aldrig* kommer i kontakt med det andra inhemska språket med studerande vid den egna skolan. Detta kan anses naturligt då mönstret följer skolornas undervisnings- och administrationsspråk. Andelen lärare som svarat *sällan* på frågan är bägge åren lite över 30 % bland lärare i den finska skolan och lite under 30 % bland lärare i den svenska skolan. Av den finska skolans lärare svarar 18,8 % år 2012 att de *ofta* kommer i kontakt med svenskan. År 2014 är motsvarande andel 14,3 % men då är det 9,5 % som valt alternativet *ibland* som för övrigt inte alls valts i denna delfråga. Andelen lärare i den svenska skolan som *ofta* kommer i kontakt med finska med den egna skolans studerande är lite fler, 25 % år 2012 och 21,4 % år 2014. Alla lärare i den finska skolan

och alla förutom en lärare i den svenska skolan som svarat att de *ofta* använder det andra inhemska språket med studerande vid den egna skolan är lärare i det andra inhemska språket. Användningen av språket förklaras således med att språket är deras undervisningsämne, och eventuellt vill de också erbjuda möjligheter för studerande att använda det andra inhemska språket och sporra till det även utanför undervisningen. Med den egna skolans studerande använder lärarna således allt som oftast skolspråket.

På ett tvåspråkigt campus med gemensamma rasttider och matsal samt med gemensamma evenemang, temadagar och undervisningssamarbete kommer lärarna också i kontakt med den andra skolans studerande. Språket i dessa kontakter redovisas i tabell 6.

Tabell 6. Lärarnas kontakt med det andra inhemska språket med studerande vid det andra gymnasiet 2012 och 2014

Andelen anges i procent med saknade värden borttagna (valid %). Fi = lärare vid det finskspråkiga gymnasiet, Sv = lärare vid det svenskspråkiga gymnasiet.

	2012		2014	
	Fi (n=16)	Sv (n=12)	Fi (n=21)	Sv (n=14)
Ofta	0	8,3	9,5	7,1
Ibland	12,5	16,7	33,3	42,9
Sällan	56,3	41,7	38,1	50,0
Aldrig	25,0	16,7	19,0	0
Ej aktuellt	6,3	16,7	0	0

Bland lärare i bägge skolorna sker det en markant ökning av kontakten med det andra inhemska språket med den andra skolans studerande från 2012 till 2014. Detta kan åtminstone delvis förklaras med att samlokaliseringen i början av hösten 2012 var relativt ny och att lärarna då började planera och söka gemensamma arbetsformer och kontakttyper. I slutet av höstterminen 2014 har de redan deltagit i en del gemensamma aktiviteter och t.o.m. gemensam undervisning eller eventuellt haft studerande från den andra skolan på sina kurser (jfr. Hansell & Pilke 2016: 28f.). Detta syns speciellt i och med att det 2012 är 6,3 % av den finska skolans och 16,7 % av den svenska skolans lärare som svarat att kontakt med det andra inhemska språket med den andra skolans studerande *ej var aktuellt*, medan ingen svarat detta 2014. Kontakterna med den andra skolans studerande verkar ändå vara tämligen sporadiska, eftersom det vanligaste svarsalternativet bland bägge skolornas lärare är *sällan* både 2012 och 2014. Det är inte sannolikt att kontakterna i någon större utsträckning skulle ske på lärarnas förstaspråk eftersom största delen av studerandena vid samma tillfällen rapporterat att de *aldrig* kommer i kontakt med det andra inhemska språket med lärare (Hansell m.fl. 2016). Den svenska skolans lärare kommer i något större utsträckning i kontakt med finska med den andra skolans studerande än den finska skolans lärare kommer i kontakt med svenska. Detta kan anses vara förväntat eftersom den finska skolan har över fem gånger flera studerande än den svenska skolan.

För att summera lärarnas kontakt med det andra inhemska språket i arbetet kan man konstatera att lärarna i den svenska skolan har mer kontakt med finska än lärarna i den

finska skolan har med svenska med alla grupper på campuset: andra lärare, studerande i bägge skolorna och annan personal. Resultaten är till den del likadana som framkommit bland studerande i en motsvarande studie på samma campus (Hansell m.fl. 2016). Medan Hansell m.fl. (2016) rapporterar att studerandenas kontakter med det andra inhemska språket hållits ungefär på samma nivå eller t.o.m. minskat från 2012 till 2014, har lärarnas kontakter med det andra inhemska språket under samma tid däremot hållits ungefär på samma nivå eller ökat.

6 Diskussion

Syftet med denna studie har varit att granska och följa upp lärarnas kontakter med det andra inhemska språket i arbetet på ett nyetablerat tvåspråkigt gymnasiecampus, det första samlokaliserade svenska och finska gymnasiet i Finland. Resultaten visar att kontakten med det andra inhemska språket har hållits på samma nivå eller ökat över tid i båda språkgrupperna. Samlokaliseringen verkar inte leda till några markanta förändringar i språkkontakterna eller till systematisk övergång till någotdera språket. Resultaten överensstämmer med tidigare forskning i samlokaliserade skolor som dock främst rört elever och studerande (Helakorpi m.fl. 2013; Sahlström m.fl. 2013; Kajander m.fl. 2015; Hansell m.fl. 2016). Liksom i en studie om studerandenas språkkontakter på samma gymnasiecampus (Hansell m.fl. 2016) visar resultaten av denna studie att den svenskspråkiga skolans lärare har mer kontakt med det finska språket än lärarna vid den finskspråkiga skolan har med det svenska språket. Detta kan förstås som en konsekvens av språkförhållandena i staden med finska som majoritetsspråk och att den finska skolan är flerdubbelt större än den svenska skolan.

Lärarnas kontakt med det andra inhemska språket i kontakt mellan kollegor och med studerande i den andra skolan har ökat från 2012 till 2014, och år 2014 är det ingen lärare som valt alternativet *ej aktuellt* för kontakt med det andra inhemska språket med den andra skolans studerande. Detta kan tolkas som ett tecken på ökad kontakt mellan språkgrupperna, vilket är i linje med campusets strategi, den s.k. *Vasamodellen* (se kapitel 1). Eftersom tidigare forskning (t.ex. Helakorpi m.fl. 2013; Sahlström m.fl. 2013) visar att det finns skolor som varit samlokaliserade under en betydligt längre tid och i praktiken har mycket begränsad kontakt med varandra, kan man tolka det som att gymnasiecampusets medvetna strategiarbete och det praktiska samarbetet som strategin möjliggjort i form av exempelvis temadagar, evenemang, resor och undervisningssamarbete, fungerar.

Samarbetsformerna vid gymnasiecampuset var vid tidpunkten för den andra materialinsamlingsomgången år 2014 ännu under utveckling och det fanns få systematiskt utvecklade och etablerade samarbetsformer, med undantag av klasstandemmodellen inom undervisningen i det andra inhemska språket (Hansell & Pilke 2016: 27f.; Löf m.fl. 2016). Mot denna bakgrund skulle det vara motiverat att göra en uppföljande studie av språkkontakterna på gymnasiecampuset för att granska huruvida utvecklingen gällande ökade

språkkontakter har fortsatt i lärarkåren. Man kan anta att systematiskt pedagogiskt utvecklingsarbete för att etablera fungerande praxis för samarbete över språkgränsen över tid kommer att öka alla involverades kontakt med den andra språkgruppen och med det andra inhemska språket. Med avseende på att studerandenas kontakter inte har ökat lika nämnvärt som lärarnas under tidsperioden 2012–2014 (se Hansell m.fl. 2016) vore det också viktigt med en uppföljning av studerandenas språkkontakter för att utreda ifall de ökade kontakterna mellan lärarna över tid även lett till ökade kontakter mellan studerande.

Litteratur

- Boyd, Sally & Åsa Palviainen (2015). Building walls or bridges? A language ideological debate about bilingual schools in Finland. I: *Language policies in Finland and Sweden. Interdisciplinary and multi-sited comparisons*, 57–89. Red. Mia Halonen, Pasi Ihalainen & Taina Saarinen. Bristol: Multilingual Matters.
- Hansell, Katri, Charlotta Engberg, Michaela Pörn & Sanna Heittola (2016). Språkkontakter under de tre första åren på ett tvåspråkigt gymnasiecampus. I: *Teksti ja tekstuaalisuus, Text och textualitet, Text and Textuality, Text und Textualität*, 202–214. Red. Pia Hirvonen, Daniel Rellstab & Nestori Siponkoski. Vakki Publications 7. Vasa: Vasa universitet.
- Hansell, Katri & Nina Pilke (2016). Flerspråkigt samarbete över språkgränsen på ett tvåspråkigt gymnasiecampus. I: *Svenskan i Finland 16*, 25–41. Red. Jaana Kolu, Mikko Kuronen & Åsa Palviainen. Jyväskylä Studies in Humanities 298. Jyväskylä.
- Helakorpi, Jenni, Ida Ahlbom, Tuuli From, Michaela Pörn, Fritjof Sahlström & Anna Slotte-Lüttge (2013). *Erillään, kimpassa, kämppiksenä: rehtoreiden ja opettajien kokemuksia suhteista ja yhteistyöstä suomen- ja ruotsinkielisissä kieliparikouluissa. Särbo, sambo, kämppis: rektorers och lärares erfarenheter av kontakt och samarbete mellan samlokalisierade finsk- och svenskspråkiga skolor*. Helsingfors: Helsingfors universitet och Åbo Akademi. [citerat 25.2.2017]. Tillgänglig: http://blogs.helsinki.fi/sprakmoten/files/2013/10/Erill%C3%A4%C3%A4n_S%C3%A4rbo-2013.pdf
- Kajander, Kati, Riikka Alanen, Hannele Dufva & Ella Kotkavuori (2015). Kielimuureja vai yhteiselo – odotuksia ja kokemuksia kahden kielen koulusta. I: *Kielen oppimisen virtauksia. Flows of language learning*, 142–158. Red. Teppo Jakonen, Juha Jalkanen, Terhi Paakkinen & Minna Suni. AFinLAN vuosikirja 2015. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja n:o 73. Jyväskylä.
- Karjalainen, Katri & Nina Pilke (2012). Samlokalisering, samarbete eller kanske sammansmältning? Analys av begreppet 'tvåspråkig skola' i en dagstidning. I: *Kielet liikkeessä. Språk i rörelse. Languages in Motion. Sprachen in Bewegung*, 58–69. Red. Niina Nissilä & Nestori Siponkoski. Vakki Publications 1. Vasa: Vaasan yliopisto.
- Löf, Åsa, Heli Koskinen, Michaela Pörn, Katri Hansell, Anna Korhonen & Charlotta Engberg (2016). *Klasstandem – En resa över språkgränsen. Luokkatandem – Matka yli kielirajan*. Dokumentation från Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier 7/2016. Vasa: Åbo Akademi.
- Pilke, Nina & Gun-Viol Vik (2013). Kaksi kieltä saman katon alla. Kielistrateginen näkökulma kaksikieliseen lukiokampukseen. I: *Haasteena näkökulma, Perspektivet som utmaning, Point of view as a challenge, Perspektivität als Herausforderung*, 292–302. Red. Maria Eronen & Marinella Rodi-Risberg. Vakki Publications 2. Vasa: Vaasan yliopisto.
- Pilke, Nina & Gun-Viol Vik (2015). Parallellspråkighet och diagonal språkanvändning på ett tvåspråkigt gymnasiecampus. I: *Svenskan i Finland 15*, 280–300. Red. Mona Forsskåhl, Marja Kivilehto, Johanna Koivisto & Pasi Metsä. Tammerfors: Tammerfors universitet.
- Sahlström, Fritjof, Tuuli From & Anna Slotte-Lüttge (2013). Två skolor och två språk under samma tak. I: *Kaksikielinen koulu – Tulevaisuuden monikielinen Suomi. Tvåspråkig skola – ett flerspråkigt Finland i framtiden*, 319–341. Red. Liisa Tainio & Heidi Harju-Luukkainen. Kasvatusalan tutkimuksia 62. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Slotte, Anna. & Liselott Forsman (2017). Skriva av och skriva eget – samtal om skrivande i den svenskspråkiga skolan i Finland I: *Språk i skola och samhälle*, 15–51. Red. Marika Tandefelt. Skrifter

- utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland 810, *Svenskan i Finland – i dag och i går II:2*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- Slotte-Lüttge, Anna, Tuuli From & Fritjof Sahlström (2013). *Tvåspråkiga skolor och lärande – en debattanalys. I: Kaksikielinen koulu – Tulevaisuuden monikielinen Suomi. Tvåspråkig skola – ett flerspråkigt Finland i framtiden*, 221–244. Red. Liisa Tainio & Heidi Harju-Luukkainen. *Kasvatusalan tutkimuksia 62*. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Slotte-Lüttge, Anna, Fritjof Sahlström, Ida Hummelstedt, Fredrik Rusk & Lina Grönberg (2010). *Ökad språklig medvetenhet, både mer och mindre finska. En fallstudie av en samlokalisering av en svensk- och finskspråkig skola i Finland*. Vasa: Pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi. [citerat 20.2.2017]. Tillgänglig: <http://www.abo.fi/institution/media/27445/okadsprakligmedvetenhet-bademerochmindrefinska.pdf>